

(3.1) Camps escalars i vectorials

① Signi c un escalar, f, g camps **escalars** i F, G camps **vectorials** suficientment diferenciables. Proveu que

(a) i) $\text{grad}(cf+g) = c \text{grad} f + \text{grad} g$.

ii) $\text{rot}(cF+G) = c \text{rot} F + \text{rot} G$

iii) $\text{div}(cF+G) = c \text{div} F + \text{div} G$

(b) i) $\text{grad}(f \cdot g) = f \text{grad} g + g \text{grad} f$

ii) $\text{rot}(f \cdot F) = (\text{grad} f) \times F + f \cdot \text{rot} F$

iii) $\text{div}(f \cdot F) = \langle \text{grad} f, F \rangle + f \cdot \text{div} F$

iv) $\text{div}(F \times G) = \langle \text{rot} F, G \rangle - \langle F, \text{rot} G \rangle$

(c) i) $\text{rot}(\text{grad} f) = 0$

ii) $\text{div}(\text{rot} F) = 0$

(a) i) Usem la linealitat de les derivades parcials: $(cf+g)_x = cf_x + g_x$, etc.

ii) } ídem.
iii) }

(b) i) $\text{grad}(f \cdot g) = ((f \cdot g)_x, (f \cdot g)_y, (f \cdot g)_z) = (f_x \cdot g + f \cdot g_x, f_y \cdot g + f \cdot g_y, f_z \cdot g + f \cdot g_z) =$
 $= g \cdot (f_x, f_y, f_z) + f \cdot (g_x, g_y, g_z) = g \cdot \text{grad} f + f \cdot \text{grad} g$.

ii) $F = (P, Q, R)$

$$\begin{aligned} \text{rot}(f \cdot F) &= ((f \cdot R)_y - (f \cdot Q)_z, (f \cdot P)_z - (f \cdot R)_x, (f \cdot Q)_x - (f \cdot P)_y) = \\ &= (f_y \cdot R - f_z \cdot Q, f_z \cdot P - f_x \cdot R, f_x \cdot Q - f_y \cdot P) + f \cdot (R_y - Q_z, P_z - R_x, Q_x - P_y) = \\ &= (\text{grad} f) \times F + f \cdot \text{rot} F. \end{aligned}$$

iii) $\text{div}(f \cdot F) = (f \cdot P)_x + (f \cdot Q)_y + (f \cdot R)_z = f_x \cdot P + f_y \cdot Q + f_z \cdot R + f \cdot (P_x + Q_y + R_z) =$
 $= \langle \text{grad} f, F \rangle + f \cdot \text{div} F$.

iv) $F = (P, Q, R), G = (S, T, U)$

$$\begin{aligned} \text{div}(F \times G) &= (Q \cdot U - R \cdot T)_x + (R \cdot S - P \cdot U)_y + (P \cdot T - Q \cdot S)_z = \\ &= Q_x \cdot U - R_x \cdot T + R_y \cdot S - P_y \cdot U + P_z \cdot T - Q_z \cdot S + Q \cdot U_x - R \cdot T_x + R \cdot S_y - P \cdot U_y + P \cdot T_z - Q \cdot S_z = \\ &= (R_y - Q_z) \cdot S + (P_z - R_x) \cdot T + (Q_x - P_y) \cdot U + P(T_z - U_y) + Q(U_x - S_z) + R(S_y - T_x) = \\ &= \langle \text{rot} F, G \rangle - \langle F, \text{rot} G \rangle. \end{aligned}$$

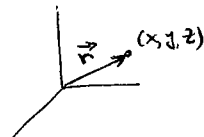
(c) i) $\text{rot}(\text{grad} f) = (f_{zy} - f_{yz}, f_{xz} - f_{zx}, f_{yx} - f_{xy}) = (0, 0, 0)$, si f és C^2 .

ii) $\text{div}(\text{rot} F) = (R_y - Q_z)_x + (P_z - R_x)_y + (Q_x - P_y)_z = 0$, si F és C^2 .

② Troben

(a) grad $\left(3r^2 - 4\sqrt{r} + \frac{6}{\sqrt{r}}\right)$

Notació: $\vec{r} = (x, y, z)$, $r = \|\vec{r}\| = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$

tenim $r^\alpha = (x^2 + y^2 + z^2)^{\alpha/2}$

→ derivem: $(r^\alpha)_x = \frac{\alpha}{2} (x^2 + y^2 + z^2)^{\frac{\alpha}{2}-1} \cdot 2x = \alpha r^{\alpha-2} x$,
 i també $(r^\alpha)_y = \alpha r^{\alpha-2} y$, $(r^\alpha)_z = \alpha r^{\alpha-2} z$. $\Rightarrow \boxed{\text{grad}(r^\alpha) = \alpha r^{\alpha-2} \vec{r}}$

llavors,

$\text{grad}\left(3r^2 - 4\sqrt{r} + \frac{6}{\sqrt{r}}\right) = \text{grad}\left(3r^2 - 4r^{1/2} + 6r^{-1/2}\right) = \left(6 - 2r^{-3/2} - 2r^{-3/2}\right) \vec{r}$

(b) $\text{grad}(r^2 e^{-r}) = e^{-r} \text{grad}(r^2) + r^2 \text{grad}(e^{-r}) = e^{-r} 2\vec{r} - r^2 \frac{e^{-r}}{r} \vec{r} = (2-r) e^{-r} \vec{r}$

calulem: $(e^{-r})_x = -e^{-r} r_x = -e^{-r} r^{-1} x$,
 $(e^{-r})_y, (e^{-r})_z$ semblants $\Rightarrow \text{grad}(e^{-r}) = -\frac{e^{-r}}{r} \vec{r}$

③ Calulen

(a) $\text{div } r^3(x, y, z) = \text{div}(r^3 \vec{r})$

En general, $\boxed{\text{div}(r^\alpha \vec{r}) = \langle \text{grad}(r^\alpha), \vec{r} \rangle + r^\alpha \text{div} \vec{r} = \langle \alpha r^{\alpha-2} \vec{r}, \vec{r} \rangle + r^\alpha \cdot 3 = (\alpha+3) r^\alpha}$

Per tant, $\text{div}(r^3 \vec{r}) = \underline{6r^3}$

(obs. $\text{div} \vec{r} = 3$ a $\mathbb{R}^3$,
 però $\text{div} \vec{r} = 2$ a $\mathbb{R}^2$)

(b) $\text{div}\left(r \underbrace{\text{grad}\left(\frac{1}{r^3}\right)}_{-3r^{-5} \vec{r}}\right) = -3 \text{div}(r^{-4} \vec{r}) = \underline{3r^{-4}}$

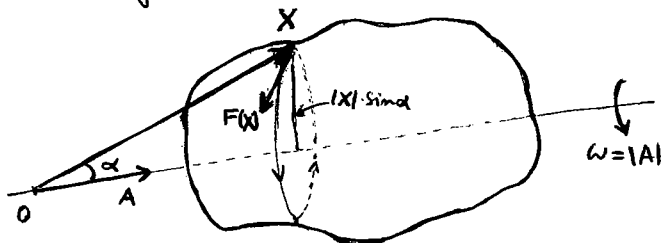
④ Proven que si A és un camp vectorial constant, llavors $\text{rot}(A \times X) = 2A$, $\text{div}(A \times X) = 0$ on $X = (x, y, z)$. En el moviment de rotació d'un sòlid rígid, al voltant d'un eix paral·lel a A que passi per l'origen de coordenades, amb velocitat angular $\omega = |A|$ s'obté que $A \times X$ és el vector velocitat.

Escrivint $A = (a, b, c)$, $X = (x, y, z) \rightsquigarrow A \times X = \begin{vmatrix} i & j & k \\ a & b & c \\ x & y & z \end{vmatrix} = (bz - cy, cx - az, ay - bx)$

Calulem: $\text{rot}(A \times X) = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ bz - cy & cx - az & ay - bx \end{vmatrix} = (2a, 2b, 2c) = 2A$

$\text{div}(A \times X) = 0 + 0 + 0 = 0$

Sòlid rígid:

En un punt donat X del sòlid rígid, el vector velocitat $F(X)$ ha de complir:

- és ortogonal a A i a X .
  - té norma $\omega |X| \sin \alpha = |A \times X|$
- $\Rightarrow \underline{F(X) = \pm A \times X}$ (no es determina el sentit de gir)

5) Proven que els camps vectorials següents no deriven de potencial:

(a) $F = (\underbrace{y \cos x}_P, \underbrace{x \sin y}_Q)$

, $\underbrace{P_y = \cos x} \neq \underbrace{Q_x = \sin y} \rightarrow$ no deriva de potencial.

(b) $F = (x^2 + y^2, -2xy, z)$

$\text{rot } F = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ x^2 + y^2 & -2xy & z \end{vmatrix} = (0, 0, -4y) \neq (0, 0, 0) \rightarrow$ no deriva de potencial.

6) Troben les constants a, b, c de forma que $F = (x + 2y + az, bx - 3y - z, 4x + cy + 2z)$ sigui irrotacional, i troben en aquest cas una funció potencial de F .

$\text{rot } F = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ x + 2y + az & bx - 3y - z & 4x + cy + 2z \end{vmatrix} = (c+1, a-4, b-2) = (0, 0, 0)$
 $\Rightarrow \underline{a=4, b=3, c=-1}$

Amb aquestes constants, $F = (\underbrace{x + 2y + 4z}_P, \underbrace{2x - 3y - z}_Q, \underbrace{4x - y + 2z}_R)$.

Per trobar una funció potencial, fem:

$f(x, y, z) = \int_0^x P(t, 0, 0) dt + \int_0^y Q(x, t, 0) dt + \int_0^z R(x, y, t) dt = \int_0^x t dt + \int_0^y (2x - 3t) dt + \int_0^z (4x - y + 2t) dt =$
 $= \left[\frac{t^2}{2} \right]_{t=0}^{t=x} + \left[2xt - \frac{3t^2}{2} \right]_{t=0}^{t=y} + \left[4xt - yt + t^2 \right]_{t=0}^{t=z} = \underline{\underline{\frac{x^2}{2} + 2xy - \frac{3y^2}{2} + 4xz - yz + z^2}}$

* Una altra possibilitat:

i es comprova que $\underline{\underline{\nabla f = F}}$.

$\frac{\partial f}{\partial x} = P \rightarrow f(x, y, z) = \int P(x, y, z) dx = \frac{x^2}{2} + 2xy + 4xz + \varphi(y, z)$

$\frac{\partial f}{\partial y} = 2x + \frac{\partial \varphi}{\partial y} = Q \rightarrow \varphi(y, z) = \int (-3y - z) dy = -\frac{3y^2}{2} - yz + \psi(z)$

$\frac{\partial f}{\partial z} = 4x + \frac{\partial \varphi}{\partial z} = 4x - y + \psi'(z) = R \rightarrow \psi(z) = \int 2z dz = z^2 + C$

$\Rightarrow f(x, y, z) = \dots$
(com abans, + const.)

[Obs: $F = A\vec{r}$, amb A matriu simètrica, i hem obtingut $f = \frac{1}{2} \langle A\vec{r}, \vec{r} \rangle$

7) Proven que els camps vectorials

(a) $F = (2xy^2z^3, x^2z^3, 3x^2yz^2)$

(b) $F = (y^2 - 2xyz^3, 3 + 2xy - x^2z^3, 6z^3 - 3x^2yz^2)$

són irrotacionals i troben una funció potencial U de F tal que $U(1, -3, 2) = 4$.

(a) $\text{rot } F = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ 2xy^2z^3 & x^2z^3 & 3x^2yz^2 \end{vmatrix} = (0, 0, 0)$.

un potencial: $f(x, y, z) = \int_0^x 0 dt + \int_0^y 0 dt + \int_0^z 3x^2yt^2 dt = x^2yz^3, \nabla f = F$

Com que $f(1, -3, 2) = -16$, prenem $U(x, y, z) = f(x, y, z) + 20 = \underline{\underline{x^2yz^3 + 20}}$.

(b) $\text{rot } F = \dots = (0, 0, 0)$.

$f(x, y, z) = \int_0^x 0 dt + \int_0^y (3 + 2xt) dt + \int_0^z (6t^3 - 3x^2yt^2) dt = 3y + xy^2 + \frac{3z^4}{2} - x^2yz^3, \nabla f = F$.

$f(1, -3, 2) = 38 \rightarrow U(x, y, z) = f(x, y, z) - 34 = \dots$

(3.2) Teoremes integrals.

- 8) Troben la circulació de $(2xy+z^3, x^2, 3xz^2)$ a través de la corba $\alpha(t) = (\cos t^2, \sin t^2, t^2)$, $0 \leq t \leq \sqrt{\pi}$.

Comprovem si $F = (2xy+z^3, x^2, 3xz^2)$ és conservatiu (és a dir, deriva de potencial):

$$\text{rot } F = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ 2xy+z^3 & x^2 & 3xz^2 \end{vmatrix} = (0, 0, 0),$$

trobem un potencial, $f(x, y, z) = \int_0^x 0 dt + \int_0^y x^2 dt + \int_0^z 3xt^2 dt = \underline{x^2y + xz^3}$,
que compleix $\nabla f = F$.

Com que F deriva del potencial f ,

$$\int_C \langle F, dl \rangle = f(\alpha(\sqrt{\pi})) - f(\alpha(0)) = f(-1, 0, \pi) - f(1, 0, 0) = \underline{-\pi^3}.$$

- 9) Troben $\int_C (10x^4 - 2xy^3) dx - 3x^2y^2 dy$, essent C la corba de $(0, 0)$ a $(2, 1)$ satisfent l'equació $x^4 - 6xy^3 = 4y^2$.

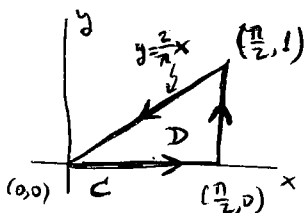
$F = (P, Q) = (10x^4 - 2xy^3, -3x^2y^2)$, compleix $P_y = Q_x = -6xy^2$.

Troben un potencial, $f(x, y) = \int_0^x P(t, 0) dt + \int_0^y Q(x, t) dt = \int_0^x 10t^4 dt + \int_0^y (-3x^2t^2) dt =$
 $= \underline{2x^5 - x^2y^3}$, $\nabla f = F$.

Lavors,

$$\int_C P dx + Q dy = f(2, 1) - f(0, 0) = \underline{60}.$$

- 10) Troben $\int_C (y - \sin x) dx + \cos x dy$, essent C el triangle de vèrtexs $(0, 0)$, $(\frac{\pi}{2}, 0)$, $(\frac{\pi}{2}, 1)$ recorregut en el sentit positiu.

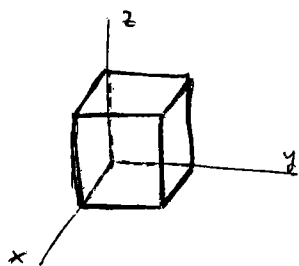

Podem aplicar el tes. de Green:

$$\begin{aligned} \int_{C^+} \underbrace{(y - \sin x)}_P dx + \underbrace{\cos x}_Q dy &= \int_D \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) dx dy = - \int_D (\sin x + 1) dx dy = \\ &= - \int_0^{\pi/2} (\sin x + 1) dx \int_0^{\frac{2}{\pi}x} dy = - \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi/2} (x \sin x + x) dx = \\ &= - \frac{2}{\pi} \left[-x \cos x + \sin x + \frac{x^2}{2} \right]_0^{\pi/2} = - \frac{2}{\pi} \left(1 + \frac{\pi^2}{8} \right) = \underline{-\frac{2}{\pi} - \frac{\pi}{4}}. \end{aligned}$$

[Nota: sense aplicar el tes. de Green, caldria calcular la integral de línia al llarg dels 3 segments.]

- 11) Troben el flux de $(4xz, -y^2, yz)$ a través del cub unitat.

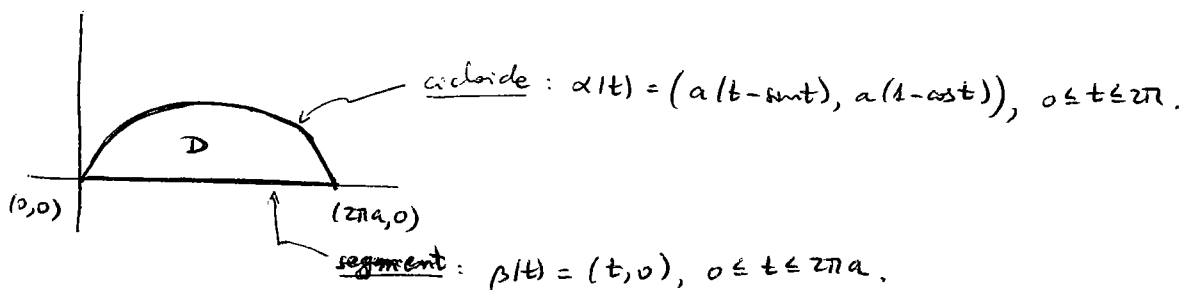
$$W = [0, 1] \times [0, 1] \times [0, 1]$$

$S = \partial W$ superfície regular a trosos (amb 6 trosos).

Aplicuem el teo. de la divergència. Per al camp $F = (4xz, -y^2, yz)$, el flux sortint del cub és:

$$\begin{aligned} \int_{S^+} \langle F, dS \rangle &= \int_W \operatorname{div} F \, dx \, dy \, dz = \int_W (4z - y) \, dx \, dy \, dz = \int_0^1 dx \int_0^1 dy \int_0^1 (4z - y) \, dz = \\ &= \int_0^1 4z \, dz - \int_0^1 y \, dy = \underline{\underline{3/2}}. \end{aligned}$$

- 14) Troben l'àrea limitada per un arc de la cicloide i l'eix x , fent servir la fórmula de Green-Riemann.

La frontera ∂D , recorreguda en sentit positiu (antihorari), està formada per la cicloide $\alpha(t)$ recorreguda en sentit invers, i pel segment $\beta(t)$.

llavors,

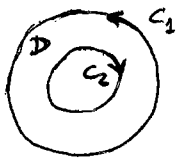
$$A(D) = \frac{1}{2} \int_{\partial D^+} (-y) dx + x dy = \frac{1}{2} \int_{\alpha} + \frac{1}{2} \int_{\beta}$$

$$\begin{aligned} \int_{\alpha} (-y) dx + x dy &= \int_0^{2\pi} (-y(t) x'(t) + x(t) y'(t)) dt = \int_0^{2\pi} (-a(1 - \cos t)^2 + a^2(t - \sin t) \sin t) dt = \\ &= a^2 \int_0^{2\pi} (t \sin t + 2 \cos t - 2) dt = -6\pi a^2 \end{aligned}$$

$$\int_{\beta} (-y) dx + x dy = 0, \text{ ja que } (-y, x) \perp (1, 0) \text{ per a } y = 0.$$

Per tant, $A(D) = -\frac{1}{2} (-6\pi a^2) + 0 = \underline{\underline{3\pi a^2}}$.

- 15) Verifiquen el teorema de Green-Riemann integrant $(2x^3 - y^3)dx + (x^3 + y^3)dy$, al llarg de la vora de la regió del pla determinada per $a^2 \leq x^2 + y^2 \leq b^2$.

$$D = \{ a^2 \leq x^2 + y^2 \leq b^2 \}$$

$$\partial D = C_1 \cup C_2$$

Per tenir ∂D orientada positivamente (∂D^+), considerem les parametritzacions

$$C_1: \alpha(t) = (b \cos t, b \sin t), \quad 0 \leq t \leq 2\pi.$$

$$C_2: \beta(t) = (a \cos t, -a \sin t), \quad 0 \leq t \leq 2\pi.$$

$F = (P, Q) = (2x^3 - y^3, x^3 + y^3)$, hem de comprovar: $\int_{\partial D^+} P dx + Q dy = \int_D \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) dx dy$.

Calcularem:

$$\int_{C_1} P dx + Q dy = \int_0^{2\pi} \left[(2(b \cos t)^3 - (b \sin t)^3) \cdot (-b \sin t) + ((b \cos t)^3 + (b \sin t)^3) \cdot b \cos t \right] dt =$$

$$= b^4 \int_0^{2\pi} (-2 \cos^3 t \sin t + \sin^4 t + \cos^4 t + \sin^3 t \cdot \cos t) dt = b^4 \left(\frac{3\pi}{4} + \frac{3\pi}{4} \right) = \frac{3\pi b^4}{2}$$

$$\int_0^{2\pi} \cos^3 t \sin t dt = -\frac{\cos^4 t}{4} \Big|_0^{2\pi} = 0, \quad \int_0^{2\pi} \sin^3 t \cos t dt = \frac{\sin^4 t}{4} \Big|_0^{2\pi} = 0.$$

$$\int_0^{2\pi} \sin^4 t dt = 4 \int_0^{\pi/2} \sin^4 t dt = 2 B\left(\frac{5}{2}, \frac{1}{2}\right) = 2 \frac{\Gamma(5/2) \Gamma(1/2)}{\Gamma(3)} =$$

$$= \frac{2 \cdot \frac{3}{2} \cdot \frac{1}{2} \cdot \sqrt{\pi} \cdot \sqrt{\pi}}{2!} = \frac{3\pi}{4}.$$

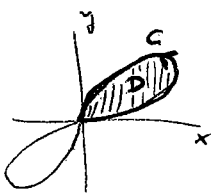
$$\int_{C_2} P dx + Q dy = \int_0^{2\pi} \left[(2(a \cos t)^3 - (-a \sin t)^3) \cdot (-a \sin t) + ((a \cos t)^3 + (-a \sin t)^3) \cdot (-a \cos t) \right] dt =$$

$$= a^4 \int_0^{2\pi} (-2 \cos^3 t \sin t - \sin^4 t - \cos^4 t + \sin^3 t \cos t) dt = -\frac{3\pi a^4}{2}$$

$$\int_D \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) dx dy = \int_D (3x^2 + 3y^2) dx dy = 2\pi \int_a^b 3r^2 \cdot r dr = 6\pi \left[\frac{r^4}{4} \right]_a^b = \frac{3\pi}{2} (b^4 - a^4)$$

(polar)

- 17) Calcular l'àrea d'un pétal de rosa $r = 3 \sin 2\theta$, usant el teorema de Green-Riemann.

$$C: r = 3 \sin 2\theta, \quad 0 \leq \theta \leq \pi/2.$$

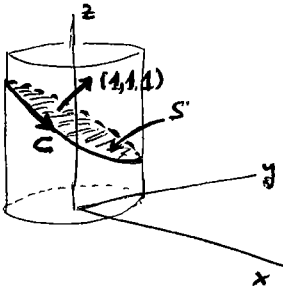
→ ve parametritzada per $\alpha(\theta) = (r(\theta) \cdot \cos \theta, r(\theta) \cdot \sin \theta) = (3 \sin 2\theta \cdot \cos \theta, 3 \sin 2\theta \cdot \sin \theta)$, $0 \leq \theta \leq \pi/2$.
(orientació positiva).

$$A(D) = \frac{1}{2} \int_C (-y) dx + x dy = \frac{1}{2} \int_0^{\pi/2} \left[-3 \sin 2\theta \cdot \sin \theta \cdot (6 \cos 2\theta \cdot \cos \theta - 3 \sin 2\theta \cdot \sin \theta) + \right.$$

$$\left. + 3 \sin 2\theta \cdot \cos \theta \cdot (6 \cos 2\theta \cdot \sin \theta + 3 \sin 2\theta \cdot \cos \theta) \right] d\theta =$$

$$= \frac{9}{2} \int_0^{\pi/2} \sin^2 2\theta \cdot (\sin^2 \theta + \cos^2 \theta) d\theta = \frac{9}{2} \int_0^{\pi/2} \frac{1 - \cos 4\theta}{2} d\theta = \frac{9}{2} \cdot \frac{\pi}{4} = \frac{9\pi}{8}$$

- 19) Fer servir el teorema de Stokes per calcular la integral de $-y^3 dx + x^3 dy - z^3 dz$ a través de la intersecció del cilindre $x^2 + y^2 = 1$ i el pla $x + y + z = 1$, orientada amb el vector normal $(1, 1, 1)$.

$$C = \{x^2 + y^2 = 1, x + y + z = 1\}$$

$$S = \{x^2 + y^2 \leq 1, x + y + z = 1\}, \text{ amb l'orientació donada per } N = \frac{1}{\sqrt{3}}(1, 1, 1); \text{ la vora de } S \text{ és } C.$$

L'orientació de C és la compatible amb N.

$$F = (-y^3, x^3, -z^3)$$

$$\int_C \langle F, dl \rangle = \int_S \langle \text{rot } F, dS \rangle = \int_S \langle \text{rot } F, N \rangle dS = \sqrt{3} \int_S (x^2 + y^2) dS = \sqrt{3} \int_D (x^2 + y^2) \sqrt{3} dx dy =$$

$$= 3 \cdot 2\pi \int_0^1 r^2 \cdot r dr = \underline{\underline{\frac{3\pi}{2}}}$$

↑
polars

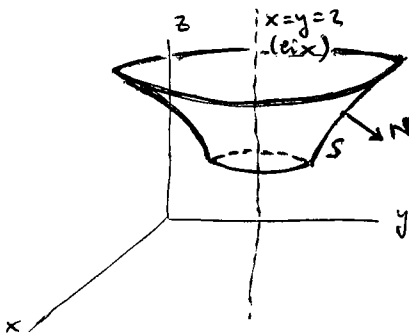
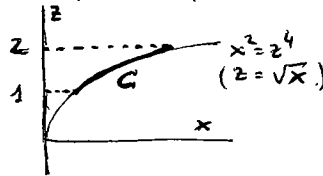
$$\text{rot } F = (0, 0, 3x^2 + 3y^2)$$

$$N = \frac{1}{\sqrt{3}}(1, 1, 1)$$

S ve parametritzada per $\Phi(x, y) = (x, y, 1 - x - y)$,
 $(x, y) \in D = \{x^2 + y^2 \leq 1\}$
 $\|\Phi_x \wedge \Phi_y\| = \sqrt{3}$

- 20) Calcular el flux de $F = (ze^{xy}, y^2 e^{-x}, 1)$ a través de $S = \{(x-2)^2 + (y-2)^2 = z^4, 1 \leq z \leq 2\}$, orientada pel camp de vectors normals $N = (x-2, y-2, -2z^3)$.

Obs. La superfície S s'obté com a translació de $\tilde{S} = \{x^2 + y^2 = z^4, 1 \leq z \leq 2\}$, la qual és la superfície de revolució generada per $C = \{(x, z) : x^2 = z^4, 1 \leq z \leq 2, x \geq 0\}$ quan gira al voltant de l'eix z.

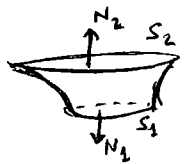
$N = (x-2, y-2, -2z^3)$ és un vector normal a S (no unitari), orientat cap a l'exterior.

Com veiem, la superfície S no és sup. tancada, però podem afegir-li unes "tapes" S_1 i S_2 per a completar una sup. tancada:

$$S_1 = \{(x-2)^2 + (y-2)^2 \leq 1, z = 1\}, \text{ amb vector normal exterior } N_1 = (0, 0, -1)$$

$$S_2 = \{(x-2)^2 + (y-2)^2 \leq 16, z = 2\}, \text{ " " " " } N_2 = (0, 0, 1)$$

$$\text{llavors, } S \cup S_1 \cup S_2 = \partial W, \text{ amb } W = \{(x-2)^2 + (y-2)^2 \leq z^4, 1 \leq z \leq 2\}.$$

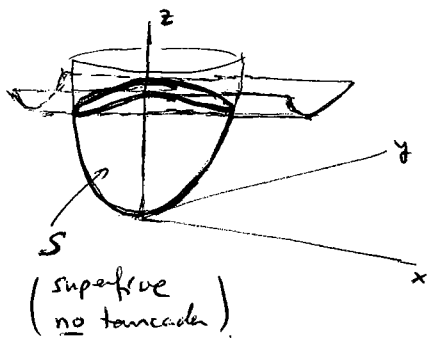
Pel teo. de la divergència, $\int_W \text{div } F = \int_{\partial W} \langle F, dS \rangle = \int_S \langle F, dS \rangle + \int_{S_1} \langle F, dS \rangle + \int_{S_2} \langle F, dS \rangle.$

Teora: $\text{div } F = -2ze^{-x}y + 2ye^{-x} = 0 \Rightarrow \int_W \text{div } F = 0.$

$$\int_{S_1} \langle F, dS \rangle = \int_{S_1} \langle F, N_1 \rangle dS = \int_{S_1} (-1) dS = -A(S_1) = -\pi \Rightarrow \int_S \langle F, dS \rangle = 0 - (-\pi) - 16\pi = \underline{\underline{-15\pi}}$$

$$\int_{S_2} \langle F, dS \rangle = \int_{S_2} \langle F, N_2 \rangle dS = \int_{S_2} 1 \cdot dS = A(S_2) = 16\pi$$

21) Es considera la superfície S definida per $z = x^2 + 4y^2$, $z \leq 3y^2 + 1$, orientada pel camp normal $N = (-2x, -8y, 1)$. Calculen el flux del camp $F = (1, 0, 2)$ a través de S .

$z = x^2 + 4y^2$ paraboloide el·líptic (no de revolució)
 $z = 3y^2 + 1$ cilindre parabòlic.

$S = \{z = x^2 + 4y^2, z \leq 3y^2 + 1\}$, parametritzada per

$$\Phi(x, y) = (x, y, x^2 + 4y^2), \quad (x, y) \in D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 1\}$$

" (x, y) , gràfica.

$$\uparrow [z = x^2 + 4y^2 \leq 3y^2 + 1]$$

$$\Phi_x \wedge \Phi_y = (-2x, -8y, 1) = N.$$

Calculen el flux directament:

$$\int_S \langle F, dS \rangle = \int_D \langle F \circ \Phi, \Phi_x \wedge \Phi_y \rangle dx dy = \int_D (-2x + 2) dx dy = \int_0^1 dr \int_0^{2\pi} (-2r \cos \theta + 2) r d\theta = 2\pi.$$

(pòles)

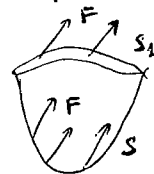
Obs. També es pot aplicar el teo. de la divergència, considerant

$$W = \{x^2 + 4y^2 \leq z \leq 3y^2 + 1\}, \quad \partial W = S \cup S_1, \quad \text{estent } S_1 = \{z = 3y^2 + 1, z \geq x^2 + 4y^2\}$$

("tapa superior")

$$\int_W \operatorname{div} F = \int_{\partial W^+} \langle F, dS \rangle = \int_{S^+} \langle F, dS \rangle + \int_{S_1^+} \langle F, dS \rangle$$

normals
externes a W .

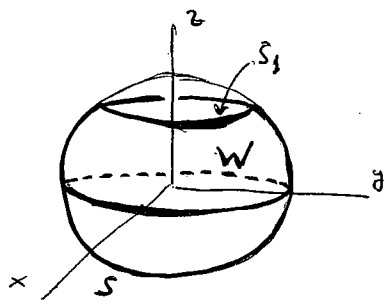

Com que en el nostre cas S ve orientada per N , normal interior, resulta:

$$\int_S \langle F, dS \rangle = - \int_{S^+} \langle F, dS \rangle = \int_{S_1^+} \langle F, dS \rangle = \int_D \langle F \circ \Phi, \Phi_x \wedge \Phi_y \rangle dx dy = \int_D 2 dx dy = 2\pi$$

$$\left[\begin{array}{l} \Psi(x, y) = (x, y, 3y^2 + 1), \\ \text{domini: } 3y^2 + 1 \geq x^2 + 4y^2 \rightarrow D. \\ \Psi_x \wedge \Psi_y = (0, -6y, 1), \text{ normal exterior.} \end{array} \right]$$

24) Sigui S la superfície definida per $x^2 + y^2 + z^2 = 1$, $z \leq 1/2$, orientada pel camp de vectors normals $N = (x, y, z)$. Sigui F el camp vectorial definit per $F(x, y, z) = (x, y, -2z)$. Troben el flux de F a través de S .

$S = \{x^2 + y^2 + z^2 = 1, z \leq 1/2\}$, orientada per $N = (x, y, z)$ (normal exterior).

Considerem $W = \{x^2 + y^2 + z^2 \leq 1, z \leq 1/2\}$,

$$\text{tenim } \partial W = S \cup S_1, \quad \text{estent } S_1 = \{x^2 + y^2 + z^2 \leq 1, z = 1/2\} = \{x^2 + y^2 = 3/4, z = 1/2\}$$

(cercle de radi $\sqrt{3}/2$).

Tenim $\operatorname{div} F = 1 + 1 - 2 = 0$. Aplicant el teo. de la divergència,

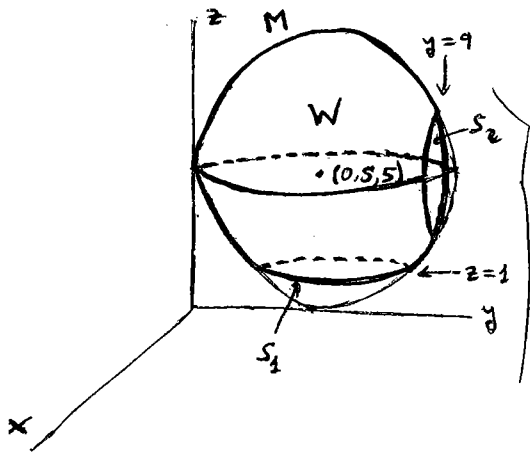
$$0 = \int_W \operatorname{div} F = \int_{\partial W^+} \langle F, dS \rangle = \int_S \langle F, dS \rangle + \int_{S_1} \langle F, dS \rangle$$

$$\Rightarrow \int_S \langle F, dS \rangle = - \int_{S_1} \langle F, dS \rangle = - \int_{S_1} \langle F, N_1 \rangle dS = \int_{S_1} 2z dS = A(S_1) = \pi \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2 = \frac{3\pi}{4}$$

($N_1 = (0, 0, 1)$ normal ext. a S_1)
 $(z = 1/2 \text{ sobre } S_1)$

22) Signi M el subconjunt de $\mathbb{R}^3$ definit per $M = \{x^2 + (y-5)^2 + (z-5)^2 = 25, z \geq 1, y \leq 9\}$.
 Signi $F(x,y,z) = (-x, 0, x+z)$, determineu el flux de F a través de M , orientat pel camp de vectors normals $N = (2x, 2(y-5), 2(z-5))$.

Considerem $W = \{x^2 + (y-5)^2 + (z-5)^2 \leq 25, z \geq 1, y \leq 9\}$.

Tenim $\partial W = M \cup S_1 \cup S_2$,

$$S_1 = \{x^2 + (y-5)^2 + (z-5)^2 \leq 25, z=1\} = \{x^2 + (y-5)^2 \leq 9, z=1\}$$

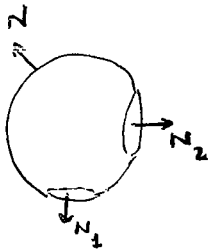
$$S_2 = \{x^2 + (y-5)^2 + (z-5)^2 \leq 25, y=9\} = \{x^2 + (z-5)^2 \leq 9, y=9\}$$

(S_1 i S_2 són cerques de radi 3)

$\operatorname{div} F \equiv 0 \rightarrow$ pel tes. de la divergència,

$$0 = \int_W \operatorname{div} F = \int_{\partial W^+} \langle F, ds \rangle = \int_M \langle F, ds \rangle + \int_{S_1} \langle F, ds \rangle + \int_{S_2} \langle F, ds \rangle,$$

amb M, S_1 i S_2 orientades per la normal exterior.

En el cas de M , ens veiem orientada ja per la normal exterior $N = (2x, 2(y-5), 2(z-5))$.

• Calculem: $\int_{S_1} \langle F, ds \rangle = \int_{S_1} \langle F, N_1 \rangle dS = \int_{S_1} (-x-z) dS = \int_{D_1} (-x-1) dx dy =$

$$= \int_0^3 dr \int_0^{2\pi} (-r \cos \theta - 1) dr d\theta = -9\pi$$

polars centrades al (0,5):
 $\begin{cases} x = r \cos \theta \\ y = 5 + r \sin \theta \end{cases}$

$$N_1 = (0, 0, -1)$$

parametrització:

$$\Phi(x,y) = (x,y,1)$$

$$D_1 = \{x^2 + (y-5)^2 \leq 9\}$$

$$\Phi_x \wedge \Phi_y = (0, 0, 1), \|\Phi_x \wedge \Phi_y\| = 1$$

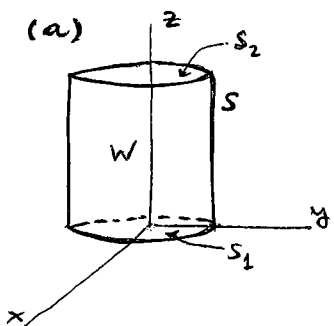
• D'altra banda, $\int_{S_2} \langle F, ds \rangle = \int_{S_2} \langle F, N_2 \rangle = 0$

$$N_2 = (0, 1, 0)$$

$$\langle F, N_2 \rangle \equiv 0$$

Per tant, $\int_M \langle F, ds \rangle = - \int_{S_1} \langle F, ds \rangle - \int_{S_2} \langle F, ds \rangle = -(-9\pi) - 0 = \underline{\underline{9\pi}}$

- 25 Donat el camp $F = (2x, y, 3z)$ i la superfície $S = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 = 4, 0 \leq z \leq 5\}$ orientada segons el vector normal $N = (x, y, 0)$,
- (a) Troben el flux del camp F a través de S .
- (b) Troben la circulació del camp F a través de ∂S .

$$W = \{x^2 + y^2 \leq 4, 0 \leq z \leq 5\}$$

$$\partial W = S \cup S_1 \cup S_2, \text{ amb } S_1 = \{z=0, x^2 + y^2 \leq 4\},$$

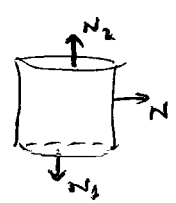
$$S_2 = \{z=5, x^2 + y^2 \leq 4\}.$$

Aplicant el teo. de la divergència,

$$\int_W \operatorname{div} F \, dx \, dy \, dz = \int_{\partial W} \langle F, dS \rangle = \int_S \langle F, dS \rangle + \int_{S_1} \langle F, dS \rangle + \int_{S_2} \langle F, dS \rangle,$$

on cal orientar les superfícies per la normal exterior a W :

$N = (x, y, 0)$ per a S ; $N_1 = (0, 0, -1)$ per a S_1 , $N_2 = (0, 0, 1)$ per a S_2 .

Calculem:

$$\int_W \operatorname{div} F \, dx \, dy \, dz = 6 \operatorname{vol}(W) = 6 \cdot \pi \cdot 2^2 \cdot 5 = 120\pi$$

$$\operatorname{div} F = 2 + 1 + 3 = 6$$

$$\int_{S_1} \langle F, dS \rangle = \int_{S_1} \langle F, N_1 \rangle \, dS = 0$$

$$\langle F, N_1 \rangle = 0 \text{ sobre } S_1$$

$$\int_{S_2} \langle F, dS \rangle = \int_{S_2} \langle F, N_2 \rangle \, dS = 15 A(S_2) = 15 \cdot \pi \cdot 2^2 = 60\pi.$$

$$\langle F, N_2 \rangle = 3z = 15$$

Per tant, $\int_S \langle F, dS \rangle = 120\pi - 0 - 60\pi = \underline{60\pi}$.

(b) $\partial S = C_1 \cup C_2$

Aplicant el teo. de Stokes,

$$\int_{\partial S} \langle F, dl \rangle = \int_S \langle \operatorname{rot} F, dS \rangle = \underline{0}$$

$$\operatorname{rot} F = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \frac{\partial}{\partial x} & \frac{\partial}{\partial y} & \frac{\partial}{\partial z} \\ 2x & y & 3z \end{vmatrix} \equiv 0$$

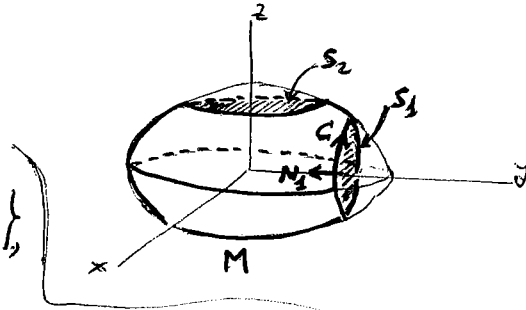
28

Sigui M el subconjunt de $\mathbb{R}^3$ definit pel sistema $9x^2 + 6y^2 + 9z^2 = 9, y \leq 1, z \leq \frac{2}{3}$.

- (a) Sigui C la corba d'intersecció de M amb el pla $y=1$, i $F=(z, y, -x)$. Considerant en C l'orientació pel camp de vectors tangents $(-z, 0, x)$, calculen la circulació de F a través de C .
- (b) Calculen el flux del camp $G=(0, 1, 0)$, orientant M de manera compatible amb l'orientació de C en l'apartat anterior.

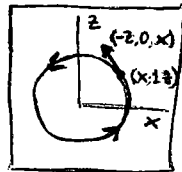
$$9x^2 + 6y^2 + 9z^2 = 9$$

el llopede de semieixos $1, \sqrt{3}/2, 1$.
(x) (y) (z)

- (a) $C = M \cap \{y=1\} = \left\{ x^2 + z^2 = \frac{1}{3}, y=1 \right\}$
 circumferència de radi $1/\sqrt{3}$
 (obs. $\frac{1}{\sqrt{3}} < \frac{2}{3} \Rightarrow C$ no talla la intersecció de M amb $z=2/3$)

Orientació de C :

pla $y=1$
(vist des de l'esquerra)

Parametritzem C : $\alpha(t) = \left(\frac{1}{\sqrt{3}} \cos t, 1, \frac{1}{\sqrt{3}} \sin t \right), 0 \leq t \leq 2\pi$.

Lavors, $\int_C \langle F, dl \rangle = \int_0^{2\pi} \langle F(\alpha(t)), \alpha'(t) \rangle dt = \int_0^{2\pi} \left(-\frac{1}{3}\right) dt = -\frac{2\pi}{3}$

$$F(\alpha(t)) = \left(\frac{1}{\sqrt{3}} \sin t, 1, -\frac{1}{\sqrt{3}} \cos t \right)$$

$$\alpha'(t) = \left(-\frac{1}{\sqrt{3}} \sin t, 0, \frac{1}{\sqrt{3}} \cos t \right)$$

- També es pot aplicar el teorema de Stokes, considerant que la corba C és la vora de $S_1 = \left\{ y=1, x^2 + z^2 \leq \frac{1}{3} \right\}$, tros de pla orientat per $N_1 = (0, 0, -1)$ (la "tapa dreta")

$$\int_C \langle F, dl \rangle = \int_{S_1} \langle \text{rot } F, dS \rangle = \int_{S_1} \langle \text{rot } F, N_1 \rangle dS = -2 A(S_1) = -2\pi \left(\frac{1}{\sqrt{3}}\right)^2 = -\frac{2\pi}{3}$$

$$\text{rot } F = (0, 2, 0)$$

- (b) Hem d'orientar M per la normal exterior.

Considerem també $S_2 = \left\{ z = \frac{2}{3}, 9x^2 + 6y^2 + 9z^2 \leq 9 \right\}$ (la "tapa superior"),

i llavors $M \cup S_1 \cup S_2 = \partial W$, amb el sòlid $W = \left\{ 9x^2 + 6y^2 + 9z^2 \leq 9, y \leq 1, z \leq \frac{2}{3} \right\}$

Pel teo. de la divergència,

$$\int_W \text{div } G = \int_{\partial W} \langle G, dS \rangle = \int_M + \int_{S_1} + \int_{S_2}$$

$$\int_{S_1} \langle G, dS \rangle = \frac{1}{2} \int_{S_1} \langle \text{rot } F, dS \rangle = \frac{1}{2} \cdot \left(\frac{2\pi}{3}\right) = \frac{\pi}{3}$$

apartat (a), però cal invertir l'orientació

$$\int_{S_2} \langle G, dS \rangle = \int_{S_2} \langle G, N \rangle dS = 0$$

$$N = (0, 1, 0)$$

$$\Rightarrow \int_M \langle G, dS \rangle = -\frac{\pi}{3}$$

(orientades per la normal exterior a W)

* [ex. final juny/09]

(a) Donada una superfície S amb vora C , proven que si $F(x,y,z) = \vec{v}$ és un camp vectorial constant, es compleix la igualtat

$$2 \int_S \langle \vec{v}, dS \rangle = \int_C \langle \vec{v} \wedge \vec{r}, dl \rangle,$$

essent $\vec{r} = (x,y,z)$, i suposant que S i C tenen orientacions compatibles.

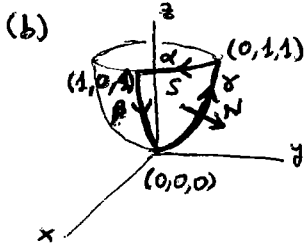
(b) Per a la superfície $S = \{(x,y,z) : z = x^2 + y^2, z \leq 1, x \geq 0, y \geq 0\}$, orientada en el punt $(1/2, 1/2, 1/2)$ pel vector $N = \frac{1}{\sqrt{3}}(1,1,-1)$, calculen el flux del camp vectorial $F = (1,0,0)$ a través de S , aplicant el teorema de Stokes.

(c) El mateix flux de l'apartat (b), ara calculat directament (és a dir, usant la definició de flux).

(a) Escrivint $G(x,y,z) = \vec{v} \wedge \vec{r} = \begin{vmatrix} i & j & k \\ v_1 & v_2 & v_3 \\ x & y & z \end{vmatrix} = (v_2z - v_3y, v_3x - v_1z, v_1y - v_2x)$,

tenim $\text{rot } G = \begin{vmatrix} i & j & k \\ \partial_x & \partial_y & \partial_z \\ v_2z - v_3y & v_3x - v_1z & v_1y - v_2x \end{vmatrix} = (2v_1, 2v_2, 2v_3) = 2\vec{v}$.

Pel teo. de Stokes, $\int_C \langle G, dl \rangle = \int_S \langle \text{rot } G, dS \rangle$

La vora de S és una corba regular a trosos C , amb 3 trosos que parametritzem d'acord amb l'orientació de S :

$$\begin{cases} \alpha(t) = (\sin t, \cos t, 1), & 0 \leq t \leq \pi/2 \\ \beta(t) = (1-t, 0, (1-t)^2), & 0 \leq t \leq 1 \\ \gamma(t) = (0, t, t^2), & 0 \leq t \leq 1 \end{cases}$$

$F = (1,0,0) = \vec{v} \Rightarrow$ prenem $G = \vec{v} \wedge \vec{r} = (0, -z, y)$

Pel teo. de Stokes o l'apartat (a),

$$\int_S \langle F, dS \rangle = \frac{1}{2} \int_C \langle G, dl \rangle = \frac{1}{2} \left[\int_\alpha \langle G, dl \rangle + \int_\beta \langle G, dl \rangle + \int_\gamma \langle G, dl \rangle \right] = \frac{1}{2} \left(1 + 0 + \frac{1}{3} \right) = \frac{2}{3}$$

Calculem: $\int_\alpha \langle G, dl \rangle = \int_0^{\pi/2} \langle G(\alpha(t)), \alpha'(t) \rangle dt = \int_0^{\pi/2} \langle (0, -1, \cos t), (\cos t, -\sin t, 0) \rangle dt = \int_0^{\pi/2} \sin t dt = 1$
 $\int_\beta \langle G, dl \rangle = \int_0^1 \langle G(\beta(t)), \beta'(t) \rangle dt = \int_0^1 \langle (0, -(1-t)^2, 0), (-1, 0, -2(1-t)) \rangle dt = 0$
 $\int_\gamma \langle G, dl \rangle = \int_0^1 \langle G(\gamma(t)), \gamma'(t) \rangle dt = \int_0^1 \langle (0, -t^2, t), (0, 1, 2t) \rangle dt = \int_0^1 t^2 dt = \frac{1}{3}$

(c) Parametritzem S com una gràfica: $\Phi(x,y) = (x,y, x^2+y^2)$, $D = \{(x,y) : x^2+y^2 \leq 1, x,y \geq 0\}$.

Tenim: $\Phi_x \wedge \Phi_y = (-2x, -2y, 1)$; avaluant en el punt $(1/2, 1/2, 1/2)$ obtenim $(-1, -1, 1)$, orientació inversa a N .

$$\int_S \langle F, dS \rangle = - \int_D \langle F(\Phi(x,y)), \Phi_x \wedge \Phi_y \rangle dx dy = - \int_D \langle (1,0,0), (-2x, -2y, 1) \rangle dx dy = 2 \int_D x dx dy = 2 \int_0^1 dr \int_0^{\pi/2} r \cos \theta \cdot r d\theta = 2 \int_0^1 r^2 dr \int_0^{\pi/2} \cos \theta d\theta = 2 \cdot \frac{1}{3} \cdot 1 = \frac{2}{3}$$

(*) També es pot aplicar el teo. divergència, usant que $\text{div } F = 0$.

Com que F és tangent a S_1 i S_3 , resulta:

$$\int_S \langle F, dS \rangle = - \int_{S_2} \langle F, dS \rangle = - \int_{S_2} \langle F, (-1, 0, 0) \rangle dS = A(S_2) = \int_0^1 (1-y^2) dy = \frac{2}{3}$$

